

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

**КУХАР АНАСТАСІЯ ВОЛОДИМИРІВНА**

Допускається до захисту:

в. о. завідувача кафедри

інформаційних систем управління,

д-р екон. наук, професор

\_\_\_\_\_ О. М. Анісімова

« \_\_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

**СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ**

Спеціальність 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

**Кваліфікаційна (бакалаврська) робота**

Науковий керівник:

Щербіна О.С., доцент кафедри

інформаційних систем управління,

канд. екон. наук, доцент

Оцінка: \_\_\_\_\_ / \_\_\_\_\_ / \_\_\_\_\_

(бали / за шкалою ЄКТС / за національною шкалою)

Голова ЕК: \_\_\_\_\_

(підпис)

## АНОТАЦІЯ

**Кухар А. В. Сучасні інформаційні системи міжнародного бізнесу**  
Спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», освітня  
програма «Документознавство та інформаційна діяльність». Донецький  
національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2021.

У кваліфікаційній (бакалаврській) роботі досліджено інформацію як  
ключовий ресурс розвитку діяльності міжнародних компаній. Проаналізовані  
тенденції формування й розвитку інформаційних систем міжнародного бізнесу.  
Досліджено основні характеристики SWIFT, української національної платіжної  
системи «ПРОСТІР». Визначено пріоритетні напрями розвитку інформаційних  
систем за кордоном та в Україні.

Ключові слова: інформаційні системи; платіжна система; міжнародний  
бізнес; управління; інформація.

56 с., 1 табл., 8 рис., 41 джерело.

## SUMMARY

**Kukhar A. Modern information systems of international business.** Specialty  
029 «Information, library and archival affairs», educational program «Documentation  
and information activities». Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2021.

In the qualification (bachelor's) work the information as a key resource of  
development of activity of the international companies is investigated. The tendencies  
of formation and development of information systems of international business are  
analyzed. The main characteristics of SWIFT are shown. The Ukrainian national  
payment system «SPACE» is investigated. Priority areas for the development of  
information systems abroad and in Ukraine have been identified.

Keywords: information systems; payment system; international business;  
management; information.

56 pp., 1 table, 8 figures, 41 sources.

## ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ .....	6
1.1 Значення інформації як ключового ресурсу розвитку діяльності міжнародних компаній .....	6
1.2 Тенденції формування й розвитку інформаційних систем управління 21 ст.....	10
1.3 Підходи до організації сучасних інформаційних систем міжнародного бізнесу.....	13
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ .....	18
2.1 Основні характеристики системи SWIFT .....	18
2.2 Найпоширеніші платіжні системи в Європі .....	24
2.3 Національна платіжна система «ПРОСТІР» .....	32
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ .....	36
3.1 Пріоритетні напрями розвитку інформаційних систем .....	36
3.2 Вибір оптимальних компонентів інформаційної системи управління міжнародною компанією .....	39
3.3 Покращення методів формування й розвитку інформаційних систем міжнародного бізнесу для вітчизняних компаній .....	43
ВИСНОВКИ .....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ .....	53



## ВСТУП

**Актуальність теми дослідження.** На сучасному етапі розвитку економіки науково-технічний прогрес знаходить своє відображення в якісних змінах предметів праці, технологічних і управлінських процесів. Одним з основних факторів впливу науково-технічного прогресу на всі сфери діяльності людини є широке використання нових інформаційних технологій, під якими розуміється сукупність методів і засобів отримання та використання інформації на базі новітньої обчислювальної і комунікаційної техніки із застосуванням математичних методів.

З'єднання технологій в так звані «інформаційні системи» дозволили перейти до підвищення ефективності за рахунок обробки інформації в режимі реального часу і не залежати більше від людського фактору при підрахунках, відбору і передачі інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень.

Формування інформаційних і комунікаційних технологій в організаціях призводить до порушення організаційної стабільності і необхідності пошуку або формування організацією інших нових структур.

Інформаційні системи та технології здатні виробляти великі обсяги інформації та знань, передавати їх на значні відстані, накопичувати, зберігати та формувати нові інтелектуальні продукти як у національних, так і в міжнародних економічних системах, що підтверджує актуальність теми роботи й обумовлює необхідність досліджень у даному напрямі.

**Мета дослідження** – аналіз сучасних інформаційних систем міжнародного бізнесу, що дозволить визначити пріоритетні напрями їх розвитку для покращення методів формування й розвитку інформаційних систем міжнародного бізнесу вітчизняних компаній

Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити такі **завдання**:

- розкрити значення інформації як ключового ресурсу розвитку діяльності міжнародних компаній;

- виокремити тенденції формування й розвитку інформаційних систем управління в 21 ст.;

- дослідити підходи до організації сучасних інформаційних систем міжнародного бізнесу;

- проаналізувати основні характеристики системи SWIFT;

- провести аналіз найпоширеніших платіжних систем в Європі;

- охарактеризувати національну платіжну систему «ПРОСТІР»;

- означити пріоритетні напрями розвитку інформаційних систем;

- розкрити вибір оптимальних компонентів інформаційної системи управління міжнародною компанією;

- дослідити покращення методів формування й розвитку інформаційних систем міжнародного бізнесу для вітчизняних компаній.

**Об’єкт дослідження** – інформаційні системи управління підприємством.

**Предмет дослідження** – компоненти сучасних інформаційних систем міжнародного бізнесу вітчизняних підприємств.

**Теоретичне та практичне значення одержаних результатів** полягає в тому, що основні положення, результати, розроблені методики и рекомендації можуть бути використані для розвитку існуючих і створення нових інструментальних засобів для інформаційних систем міжнародного бізнесу.

**Апробація результатів дослідження.** Окремі аспекти кваліфікаційної (бакалаврської) роботи були представлені на VI Всеукраїнській науковій студентській конференції «Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері» (м. Вінниця, 2021).

**Структура роботи.** Кваліфікаційна (бакалаврська) робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних посилань з 41 найменування. Загальний обсяг роботи становить 56 сторінок. Робота включає 1 таблицю та 8 рисунків.

## РОЗДІЛ 1

### ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

#### 1.1 Значення інформації як ключового ресурсу розвитку діяльності міжнародних компаній

Інформація грає все більш важливу роль в міжнародному бізнесі як ресурс, так і товар. Існує багато видів та джерел бізнес-інформації. Основна відмінність полягає в тому, з якого джерела поступила інформація (див. рис. 1.1):

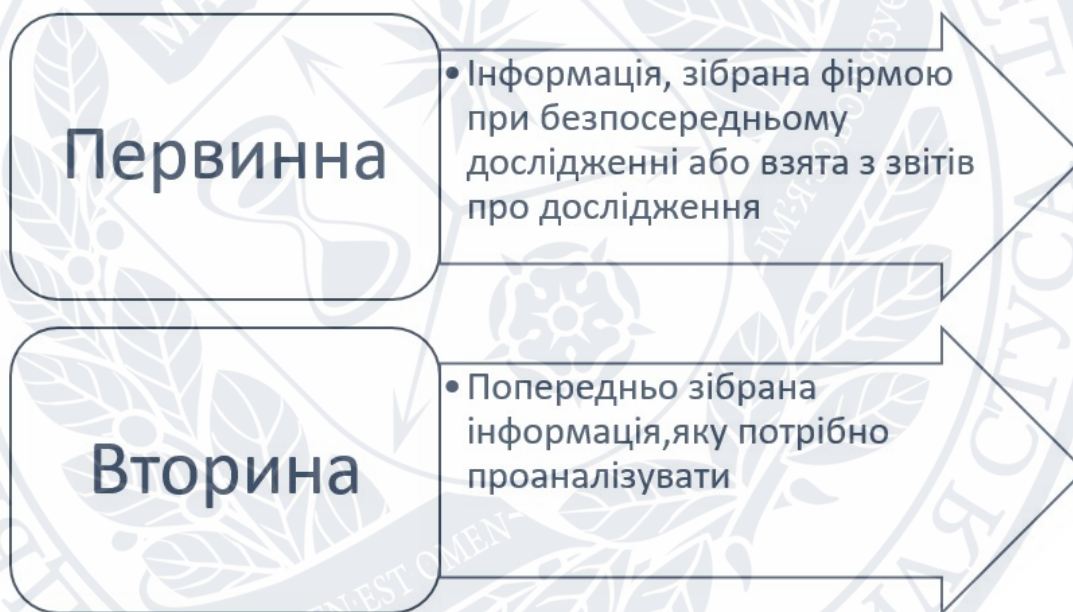


Рисунок 1.1 – Джерела інформації

Усі бізнес-процеси залежать від інформації, яка необхідна для зниження ризику при прийнятті рішення та розробки стратегії. Управління інформацією являється основною функцією в управлінні більшості підприємств, особливо в великих компаніях та транснаціональних корпораціях.

Управління інформацією визначається як «отримання актуальної, точної та необхідної інформації та передачі її працівникам всіх рівнів» [1, с.38].



Управління, таким чином, включає збір, інтерпретацію та збереження інформації в логічній системі.

Системи управління інформацією, побудовані, як правило, на базі комп'ютерної програми, допомагають привести інформацію в більш чітку систему, пришвидшити процес доступу до неї та збільшити швидкість передачі даних.

Задача інформації полягає в наданні менеджерам основ знань як про внутрішнє середовище, пов'язана з її роботою, так і зовнішнє, в якому функціонує фірма.

Бізнес інформацію зазвичай класифікують одним із двох способів (див. рис. 1.2):

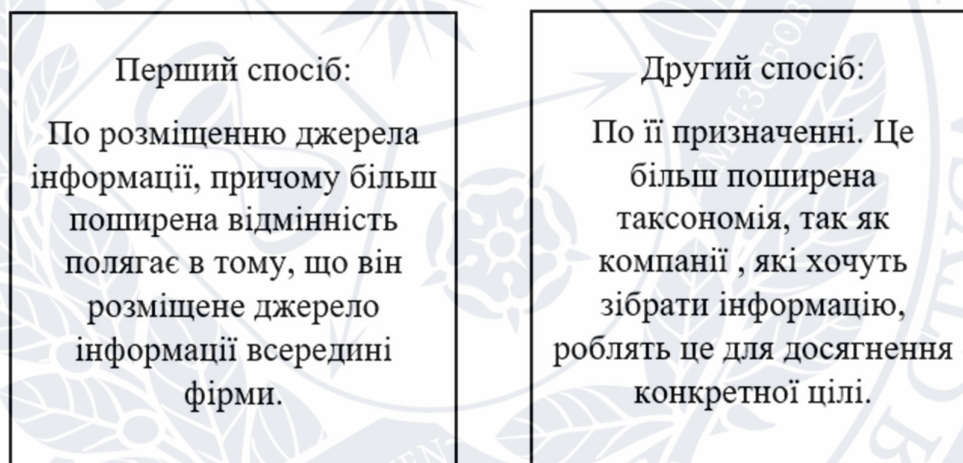


Рисунок 1.2 – Способи класифікації інформації

Зовнішня інформація в міжнародному бізнесі може класифікуватися таким чином:

1. Ринкова інформація. Це велика та важка область, ринкова інформація зараз являється основним товаром для фірм, починаючи з рекламних агентств, закінчуючи банками, конкуруючих за право надати інформацію фірмам. Даний клас такої інформації може бути різна – від конкретної до загальної. Від ринкової інформації залежить розробки компаніями нових

продуктів, маркетингове планування, рішення про експорт, а також загальні стратегічні рішення.

2. Інформація про конкурентів. Компанії можуть, наприклад, зацікавитись, де конкуренти знаходять джерела сировини та спеціалістів, для того щоб приймати участь в конкурентній боротьбі за ці джерела або зберегти вже існуючі.

3. Макроекономічна та геополітична інформація.

4. Інформація про постачальників.

5. Зовнішня фінансова інформація. Компаніям, особливо крупним з складною структурою інвестицій, потрібні звіти про валютним курсам, динаміка курсів акцій, тощо.

6. Інформація про регулювання оподаткування. Компаніям потрібна інформація про умови регулювання. Оцінка умов регулювання також потрібна. Інформація про податкові системи важлива не тільки для дотримання правових норм, але й для визначення ефективного податкових виплат способів ведення операцій.

Внутрішня інформація, відповідно, має наступну класифікацію:

1. Інформація про виробництво;
2. Інформація про трудові ресурси;
3. Внутрішня фінансова інформація.

Найбільш поширені джерела бізнес-інформації:

- Бібліотеки;
- Торгові асоціації;
- Компанії, які займаються приватними дослідженнями та інформацією;
- Газети та журнали;
- Служби бізнес-інформації;
- Бази даних в режимі онлайн.

Число компаній, які займаються приватними дослідженнями та інформацією, за останні роки збільшилось в кілька раз, вони спеціалізуються на зборі інформації про ринки та конкурентів. Газети та журнали являють собою



джерело безкоштовної, але не сортованої інформації. Служби бізнес-інформації частіше всього надають послуги по пошуку спеціальної та деталізованої інформації на основі підписки та продажу.

Інформаційні технології збільшили можливості доступу до первинних джерел інформації всередині компанії. Менеджерські інформаційні системи (MIS) та адміністративні інформаційні системи (EIS) збирають інформацію з різних джерел, такі як звіти про продажі, виробничі звіти, а також добувають інформацію про ринки, фінансах та виробництва.

Організації використовують інформацію в 4-ох основних цілях:

- Для можливості функціонування, або інше кажучи для збільшення прибутку та розширення ринку;
- Для зниження ризику;
- Для отримання влади і засобів впливу на інших;
- Для контролю та оцінки виробництва та ефективності своєї фірми.

Збір інформації як процес складається з 2-ох частин: неперервний збір спільних ділових звітів від неформального спілкування з колегами та інших контактів, як частина повсякденної діяльності, а також постійне підживлення інформацією із більш офіційних мереж, звідки поступають важливі новини.

Основні навички, які потрібні для отримання та використання інформації – це пошук, аналіз, збереження та маніпуляція. З розвитком технологій, збільшується об'єм інформації, тим самим зростає складність збору інформації та управління нею – це потребує все більше часу та базових навичок, необхідних менеджерам для управління інформацією.

Головною рушійною силою збору та аналізу бізнес-інформації являється підвищення конкурентоспроможності. На сьогодні для ефективного використання інформацією фірми частіше всього використовують комп'ютер та телекомунікаційні технології. Користь від покращення обміну інформацією можна описати як покращення взаємовідносин з клієнтами та постачальниками, оптимізацію операцій в бізнесі, а також більш швидкий доступ до ресурсів та послуг експертів.

В сучасному світі все більше розуміють, що однієї інформації недостатньо. Для того, щоб використовувати інформацію ефективно, фірми повинні володіти механізмами «трансформації» інформації в знання та використання цих знань як інструмент.

## **1.2 Тенденції формування й розвитку інформаційних систем управління в 21 ст.**

Бізнес – це активна ділова(підприємницька) діяльність, що виходить за рахунок власних або позикових фінансів, під своєю відповідальністю, ціллю якої є отримання прибутку та розвитку власної діяльності [2, с.8].

Використання інформації для підготовки, прийняття та виконання управлінських рішень є базою управління бізнесом [2, с.9].

Перше покоління інформаційних систем (1960-1970 р.) будувалось на базі електронно-обчислювальної машин по принципу « одне підприємство – один центр обробки», а в якості стандартного середовища виконання функціональних задач служила операційна система фірми IBM-MVS.

Друге покоління інформаційних систем (1970-1980 р.): перші кроки до децентралізації інформаційної системи, в процесі якої користувачі стали просувати інформаційні технології в офісі та відділення компаній, використовуючи міні комп'ютери типу DEC VAX.

Паралельно почалось активне впровадження високопродуктивних СУБД типу DB2 та пакетів комерційних прикладних програм. Таким чином, кардинальним нововведенням інформаційних систем цього покоління стала двох та трирівнева модель організації системи обробки даних з інформаційним фундаментом на основі децентралізованої бази даних та прикладних пакетів.

Третє покоління інформаційних систем (1980-1990 р.) вибух розподільної мережевої обробки, головною рушійною силою якого був масовий перехід на персональні комп'ютери.

Четверте покоління інформаційних систем знаходиться в стадії зародження. Інформаційні системи четвертого покоління акумулюють основні особливості:

- Повне використання потенціалу ПК та середовища розподільної обробки;
- Модульна побудова системи, що припускає існування безліч різних типів архітектурних рішень в рамках єдиного комплексу;
- Економія ресурсів системи (в широкому значенні цього терміну) за рахунок централізації зберігання та обробки даних на верхніх рівнях ієрархії інформаційної системи;
- Наявність ефективних централізованих засобів мережевого та системного адміністрування;
- Різке зниження так званих «прихованих витрат» - експлуатаційних витрат на використання інформаційної системи.

Сучасні інформаційні системи являють собою сукупність коштів та методів, що забезпечують реалізацію комплексу операцій процесу управління та прийняття рішень. Обов'язковими елементами процесу є наявність поетапного плану та методів рішень, а також їх інформаційне забезпечення.

Інформаційна система створюється для конкретного об'єкту. Ефективна інформаційна система приймає в увагу відмінність між рівнями управління, галузями, а також зовнішніми обставинами і дає кожному рівню управління тільки ту інформацію яка необхідна для ефективної реалізації функцій управління.

Еволюція інформаційних технологій тісно пов'язана з розвитком нових моделей корпоративного бізнесу. Будь яка інформаційна система управління формується на основі сучасної концепції офісної діяльності.

На теперішній час організації, заради виживання і пристосування до неперервно змінних умов існування, реформують свою структуру та організацію праці, систему управління. Впровадження та використання інформаційних технологій управління підприємств не завжди гарантує успіх, навіть якщо використовується дороге обладнання. Пояснення цьому може будуть такі:



•Зміна умов ринкового господарювання в структурна перебудова економіки. Більшість підприємств, як правило, не готові до інтеграції формалізованих управлінських процедур, орієнтованих на ринкові відносини та заснованих на чіткому регламенті, аналізу, планування, прогнозування та контролю. Діяльність підприємства повинна бути орієнтована на роботу в постійно змінних умовах ринку. При цьому необхідно не тільки ефективне управління, але й увага до кон'юнктури ринку, планування роботи з врахуванням усіх змін, що відбуваються.

•Слабко розвинена інфраструктура ринку обмежує масштабне застосування інформаційних систем.

•Дефіцит кваліфікованих спеціалістів. Для розробки і подальшого супроводу інформаційних систем управління потрібні спеціалісти, які здатні підтримувати та розвивати систему при постійних змінах.

Всесвітній досвід показує, що при створенні прикладного програмного забезпечення на проектуванні інформаційних потоків та модулювання майбутньої взаємодії користувача з програмою в процесі рішень, що потребують вирішення складних задач (див. рис. 1.3):

Ціллю розробки сучасної інформаційної системи є організація інтегрованого процесу розвитку інформаційних технологій для забезпечення їх відповідності основним цілям і напрямку розвитку бізнесу підприємства. Це дозволить:

- Вдосконалення системи управління;
- Цілеспрямоване планування та впровадження інформаційних технологій;
- Орієнтацію інформаційних технологій для вирішення проблем бізнесу;
- Створення єдиного інформаційного простору підприємства;
- Зниження загальної вартості обладнання;
- Скорочення термінів впровадження нових інформаційних технологій, отримання швидких результатів;



Рисунок 1.3 – Вимоги до сучасної інформаційної системи

- Підвищення ефективності використовуваних інформаційних технологій і віддачі від інвестицій в інформатизацію;
- Можливість швидко та економічно розширювати інформаційну структуру в майбутньому;
- Збільшення конкурентоспроможності та акціонерної вартості.

Світовий досвід показує, що вдало обрана та впроваджена інформаційна система значно покращує управління підприємством та підвищує ефективність його роботи.

### **1.3 Підходи до організації сучасних інформаційних систем міжнародного бізнесу**

Розвиток систем та засобів обчислювальної техніки, їх впровадження у всі сфери, призвело до необхідності союзу конкретних обчислювальних пристроїв

та реалізованих на їх основі інформаційних систем в єдині інформаційно-обчислювальної системи.

Одною із ключових проблем в розвитку інформаційно обчислювальної системи є проблема програмних засобів. Вирішення проблем сумісності призвело до розробки великої кількості міжнародних стандартів та угод в сфері застосування інформаційних технологій та розробки інформаційних систем. Основоположним поняттям стало поняття «відкрита система».

Загальні властивості відкритих інформаційних систем можна сформулювати як:

- Масштабованість – забезпечення можливості додавання нових функцій інформаційних систем або зміни деяких вже наявних при незмінних інших функціональних частин інформаційної системи.
- Мобільність – забезпечення можливості переносу програм та даних при модернізації або заміни апаратних платформ інформаційної системи;
- Взаємодія – здатність до взаємодії з іншими інформаційними системами;
- Стандартизація – проектування та розробка на основі узгоджених міжнародних стандартів і пропозицій, реалізація відкритості здійснюється на базі функціональних стандартів в області інформаційних технологій.
- Дружність до користувача – розвинені уніфіковані інтерфейси в процесах взаємодії в системі «людина-машина» дозволяють працювати користувачеві, який не має спеціальної «комп'ютерної» підготовки.

Новий погляд на відкриті системи визначається тим, що ці риси розглядаються в сукупності, як взаємозалежні, і реалізуються в комплексі, що цілком природньо, оскільки всі вище зазначені властивості доповнюють один одного. Тільки в сукупності відкритих систем дозволяють вирішувати проблеми проектування, розробки та впровадження сучасних інформаційних систем в діяльності міжнародних корпорацій.

Узагальнена структура будь-якої інформаційної системи може бути представлена двома взаємодіючими частинами: функціональна частина, що включає прикладні програми, які реалізують функції прикладної області;



середовище або системна частина, що забезпечує виконання прикладних програм.

З таким поділом тісно пов'язані дві групи питань з стандартизації:

1. Стандарти інтерфейсів взаємодії прикладних програм з середовищем інформаційної системи;
2. Стандарти інтерфейсів взаємодії самої інформаційної системи із зовнішнім для неї середовищем.

Ці дві групи інтерфейсів визначають специфікації зовнішнього опису середовища інформаційних систем – архітектуру, з точки зору кінцевого користувача.

Еталонна модель середовища відкритих систем (OSE/RM) визначає поділ будь-якої інформаційної системи на додатки (прикладні програми та програмні комплекси) і середовище, в якому ці додатки функціонують. Між додатками і середовищем визначаються стандартизовані інтерфейси, які є необхідною частиною профілів будь-якої відкритої системи. Крім того, в профілях інформаційних систем можуть бути визначені уніфіковані інтерфейси взаємодії функціональних частин один з одним і інтерфейси взаємодії між компонентами середовища інформаційної системи.

Методологічно важливо поряд з розглянутими моделями середовища запропонувати модель створення інформаційної системи, яка мала б ті ж аспекти функціональних груп компонентів. Такий підхід забезпечить прозорий процес проектування і супроводу на всіх стадіях експлуатації інформаційної системи, а також можливість обґрунтованого вибору стандартів на розробку систем і документування проектів.

Взаємодія між її елементами які визначаються бізнес-логікою та закріпленні в наборі бізнес-правил, та являються діяльністю компанії. Інформаційна система відображає логіку та правила, організовуючи та перетворюючи інформаційні потоки, автоматизує процеси роботи з даними та інформацією і візуалізує результати у вигляді звітних форм. Тому для початку потрібно створити бізнес модель підприємства, що є відображенням виробництва та його інформаційно-

управлінської системи. При створенні моделі формується мова спілкування керівництва, консультантів, що дозволяють виробити єдине уявлення, про те, як повинна працювати системи управління.

В основі моделі завжди лежать бізнес-цілі підприємства, повністю визначають склад всіх базових компонентів моделей:

1. Бізнес-функції, які описують, що робить бізнес;
2. Організаційно-функціональну структуру, визначальну, « де» виконуються бізнес-функції і бізнес-процеси.
3. Основні, допоміжні та управлінські процеси;
4. Організаційно-функціональну структуру.

Життєвий цикл інформаційних систем формується відповідно до принципу низхідного проектування, і як правило, носить спірально-ітераційний характер. Реалізовані етапи, починаючи з самих ранніх, циклічно повторюються відповідно до змін вимог і зовнішніх умов, введенням додаткових обмежень.

На кожному етапі життєвого циклу породжується певний набір технічних рішень і документів, при цьому для кожного етапу вихідними є документи і рішення, прийняті на попередньому етапі. Життєвий цикл інформаційних систем закінчується коли припиняється її програмне та технічний супровід.

Бізнес-процес являє собою систему послідовних, цілеспрямованих і регламентованих видів діяльності, в якій за допомогою керуючого впливу і за допомогою певних ресурсів за певний час входить в результаті, що представляють цінність для споживача і приносять прибуток виробнику.

Реінжиніринг бізнес-процесів – це сукупність методів та дій, що слугують для проектування процесів відповідно до умов зовнішнього середовища або до цілей бізнесу.

Реінжиніринг ділових процесів і функцій починаються з перегляду цілей підприємства, його структури, аналізу потреб користувачів та ринку продуктів та послуг. Необхідно також мати методику та інструменти реорганізації процесів, та управління проектом реінжинірингу.

Опис бізнес-архітектури дозволяє:

- Побудувати схему основних потоків даних,;
- Поняття, як інформація розподіляється між відділеннями;
- Опис взаємодії процесів та модулів інформаційної системи;
- визначити критичну важність видів інформації для конкретних рівнів управління підприємства.

Результатом такого опису є:

- матриця взаємозв'язків процесів та підрозділів, які задіяні в цих процесах;
- інформацію про те, які системи автоматизації існують, при виконанні яких операцій використовуються, які дані використовуються, які системи автоматизації та інформатизації необхідно розробити;
- функціональні схеми потоків даних (Data Flow), праці (Work Flow), фінансових потоків (Cash Flow), потоків управлінських взаємодій (Control Flow), та документообігу (Doc Flow).

Функціональна модель допомагає скласти точну специфіку всіх операцій, процедур та зв'язок між ними.

Таким чином, розробку та інтеграцію інформаційної системи управління міжнародним бізнесом є складною з методологічної точки зору задачею, в процесі рішення якої необхідно задіяти всі системні елементи організації.



## РОЗДІЛ 2

### АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

#### 2.1 Основні характеристики системи SWIFT

Банківські послуги на сьогоднішній день є одними із найбільш затребуваних та тих, що стрімко розвиваються видів діяльності в нашій країні.

У 70-х роках XX століття була нагальна проблема – транскордонні платежі. У 1973 р. 293 банків з 15 країн зібрались, з метою вирішити проблему транскордонних розрахунків, банки створили кооперативну комунальну службу Товариство всесвітнього міжбанківського фінансового зв'язку, штаб квартира якого знаходиться в Бельгії.

Розпочавши свою роботу з послугами обміну повідомленнями в 1997 році, SWIFT замінили технологію Telex, яка на той час широко використовувалась, та швидко стала надійним глобальним партнером для корпорацій. Основні компоненти оригінальних послуг, включили в себе: платформу обміну повідомленнями, комп'ютерну систему для перевірки та маршрутизації повідомлень та набір стандартів повідомлень. Стандарти були розроблені, щоб забезпечити загальне розуміння даних через лінгвістичні та системні межі, та дозволили безперебійну автоматизовану передачу[3].

Міжнародні платежі SWIFT – це зручний спосіб здійснити грошовий переказ за кордон зі свого рахунку на рахунок фізичної або юридичної особи. Платежі SWIFT ідеально підходять для оплати закордонних покупок, бронювання готельних номерів, оплати навчання, відпочинку або лікування, а також для грошових переказів родичам і друзям [4].

Основними напрямками діяльності SWIFT є надання оперативного, надійного, ефективного, конфіденційного і захищеного від несанкціонованого доступу телекомунікаційного обслуговування для банків і про ведення робіт зі стандартизації форм і методів обміну фінансовою інформацією [5].

В цілому структура SWIFT представляє собою глобальну всесвітню мережу на основі комп'ютерних центрів, з'єднаних різними каналами зв'язку. Основні комп'ютерні центри розташовані в США і Голландії. Ці центри пов'язані з регіональними хост-комп'ютерами, що встановлюються в країнах, що вступили в співтовариство SWIFT. Повідомлення від банку-відправника проходить через модем по відповідних каналах (комутованих або спеціальних телефонних лініях) в регіональний хост-комп'ютер. Відповідальність за трансляцію повідомлення в регіональний хост-комп'ютер несе банк-відправник. У регіональному центрі системи SWIFT повідомлення перевіряються на відповідність стандартам, збираються, кодуються і передаються відповідно до їх призначення.

Архітектуру мережі SWIFT можна побачити на рис. 2.1.

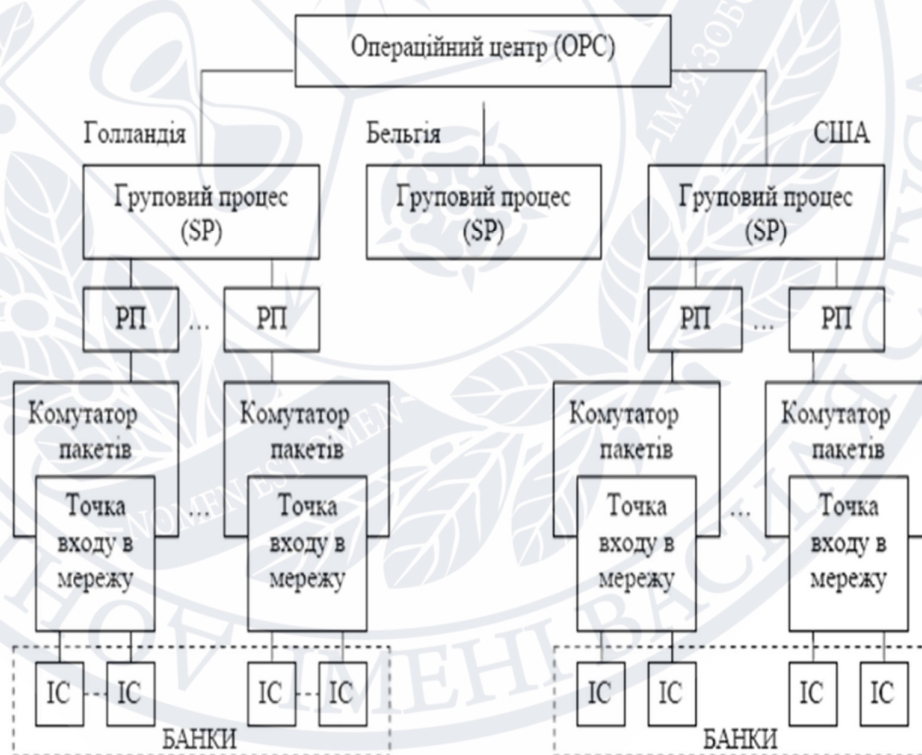


Рис. 1. Архітектура SWIFT

Рисунок 2.1 – Архітектура SWIFT [6]

Рішення приймаються більшістю голосів учасників асамблеї за принципом « одна акція один голос». Чільне положення в раді директорів займають представники банків країн Західної Європи та США. Кількість акцій ділиться пропорційну трафіку переданих повідомлень. Найбільшу кількість акцій мають США, Німеччина, Швейцарія, Франція, Великобританія.

Учасником SWIFT може стати будь який банк, який має згідно з національним законодавством право на здійснення міжнародних банківських операцій Категорії користувачів мережі SWIFT (див. рис. 2.2).

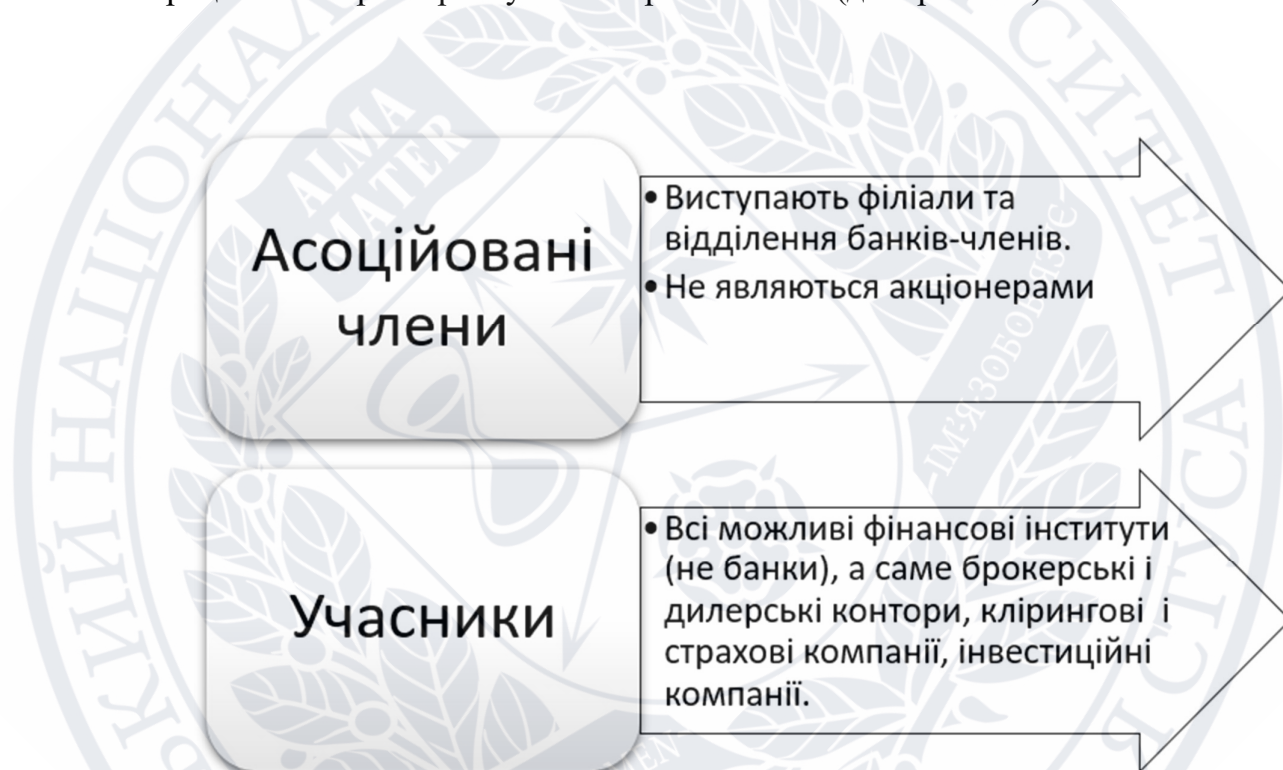


Рисунок 2.2 – Категорії користувачів мережі SWIFT

Мережа SWIFT є системою передачі даних, організованої так, щоб банки країн, оснащені терміналами різними моделями з різною швидкістю роботи, могли легко розуміти один одного.

Головна ціль створення SWIFT – можливість роботи всіх її учасників в цілодобовій мережі передачі банківської інформації. Багаторівнева комбінація фізичних, технічних і організаційних методів захисту них забезпечують їх повне



збереження і конфіденційність одночасно, що є важливим фактором в системі міжбанківських рахунків.

Повідомлення системи SWIFT має поля, ідентифікуючі всіх учасників передачі інформації і платежів. На теперішній час визначені 7 категорій повідомлень (див. рис. 2.3).

The image shows a screenshot of a SWIFT payment form. The form is divided into several sections:

- Header:** Includes fields for 'Номер' (Number), 'Дата документа' (Document Date), and 'Дата валютування' (Valuation Date).
- Payment Details:** Includes 'Просимо перерахувати' (Amount to be transferred), 'З рахунку' (From account), and '3 рахунку' (3 account).
- Бенефіціар (Beneficiary):** Includes fields for 'Найменування' (Name), 'Рахунок' (Account), 'IBAN', 'Країна' (Country), 'Місто' (City), and 'Адреса' (Address).
- Банк бенефіціара (Beneficiary Bank):** Includes fields for 'Найменування' (Name), 'SWIFT-код' (SWIFT code), 'Рахунок' (Account), and 'Тип клірингового коду' (Clearing code type).
- Банк-посередник (Intermediary Bank):** Includes a checkbox for 'Бере участь' (Participates).
- Призначення платежу (Payment Purpose):** Includes a field for 'PAYMENT ACC CNTR 1 DD 22.03.2016'.
- Додаткова інформація (Additional Information):** Includes a checkbox for 'не обов'яз.' (not mandatory).
- Витрати та комісії (Charges and Commissions):** Includes a dropdown for 'за рахунок платника (OUR)' (from the payer).
- Рахунок для списання комісії (Account for commission debit):** Includes a dropdown for '2600114 UAH'.
- Код операції (Operation Code):** Includes a dropdown for 'не обов'яз.' (not mandatory).
- Строки виконання (Execution Terms):** Includes a dropdown for 'Звичайний' (Ordinary).
- Уповноважений співробітник компанії (Authorized Company Employee):** Includes a field for 'Петров Іван Сергійович'.
- Телефон (Phone):** Includes a field for '+380 (05) 000-10-00'.

Рисунок 2.3 – Приклад заповнення полів електронного платежу[7]

Кожний тип повідомлення орієнтований на максимально повне і точне відображення потреб по представленню і продажу даних, які можуть виникнути в практиці банків, які використовують ці повідомлення, тобто виконуючих операцій такого роду. Текст повідомлення складається з полів, частина яких є обов'язковими. Додаткова інформація при необхідності розміщена в полі «функційні» (необов'язкові). Повідомлення, як правило, передаються від одного користувача SWIFT, до іншого, але є і «системні повідомлення», які дозволяють користувачам взаємодіяти з комунікаційною системою і системою з

користувачем. Таким чином, системні повідомлення використовуються для запиту окремих і отримання спеціальних рахунків, для пошуку повідомлень в базі даних, для навчальних цілей. Комунікаційна система SWIFT може направляти запити і очікувати відповіді користувачів і інформувати його про стан системи, її оновлень, нових послуг, тощо.

Вся специфіка системи SWIFT, як системи фінансових міжбанківських комунікацій, відображається в категоріях, групах, і типах повідомлень. Кожне повідомлення складається з 4-ох пунктів: заголовок, текст, посвідчення, завершення. Заголовок містить восьми або одинадцятизначний адрес банку отримувача, код терміналу відправника, поточний п'ятизначний номер, який виконує контрольну і захисну функцію, а також тризначний код повідомлення з двозначним кодом пріоритету. Вид повідомлення визначається тризначним цифровим кодом, перша цифра відповідає категорії операції, яка лежить в основі повідомлення. Так, переказ по дорученню клієнта позначається як 100, переказ за рахунок коштів банку як 200, переказ банку за рахунок третього банку 202. Для позначення валют застосовується тризначний буквений код розроблений ISO. Дві перші літери позначають країну, а остання – валюту відповідної країни. Всі повідомлення автоматично шифруються, як тільки вони вводяться в комунікаційну мережу, що забезпечує секретність інформації. В повідомленні, крім того, містить «посвідчення», яке гарантує, що текст повідомлення не підлягає зміні в процесі передачі.

Банк замовник інформує банка-відправника в необхідності відправлення повідомлення і переводить йому необхідну суму. Банк отримувач під час прийому повідомлення переводить цю суму на рахунок розрахункового банку, який здійснює платежі. Розрахунки між банком-відправником та банком-отримувачем здійснюється за допомогою рахунку, який відкривається в одному з них для іншого. Хто для кого відкриває рахунок, залежить від типу валюти, в якій створюються розрахунки. Якщо платежі здійснюються в валюті держави, в якій знаходиться банк-отримувач, то він вносить відповідну суму в дебет рахунку банку-відправника в своєму банку. Навпаки, якщо платежі

здійснюються в валюті держави, в якій знаходиться банк-відправника, то він відкриває у себе рахунок-банка отримувача та надає йому кредит на відповідну суму. В деяких випадках платежі проходять довгий шлях, чим повідомлення через банки-посередників, що залежить від конкретних умов рахунку.

Сповіднення банків-кореспондентів про платежі здійснюються спеціальними повідомленнями. Якщо в організації зв'язку приймають участь 4 банка посередника, то в повідомленнях ідентифікується банк-замовник, розрахунковий банк, кореспонденти відправника та отримувача.

Підсумувавши вище сказане, можна сказати, що мережа SWIFT надають високий рівень захисту повідомлень. Одним із основних досягнень SWIFT – створення і використання спеціальних стандартів банківської документації.

SWIFT – міжнародна міжбанківська система передачі інформації та здійснення платежів. Система переказів SWIFT дозволяє здійснювати перекази в іноземній валюті у будь-яку країну світу на користь фізичних та юридичних осіб.

Перекази за системою SWIFT оптимально використовувати для оплати за покупки, які були здійснені за кордоном, бронювання готельних номерів, оплати навчання, відпочинку чи лікування, а також для грошових переказів родичам та друзям[6].

Переваги SWIFT переказів:

- Здійснити переказ можна швидко та безперечно практично в будь-яку країну світу;
- Перекази за допомогою системи SWIFT завжди надходять на зазначений рахунок, у конкретний банк. Реквізити, які вказує відправник, сприяють надходженню цільового платежу чітко за призначенням;
- Грошовий переказ буде доставлено у зазначений термін. А це, як правило, від 1-х до 5-ти робочих днів;
- Можливість переказу коштів на рахунки як фізичних так і юридичних осіб;
- Комісія за переказом цілком прийнятна, особливо, коли відправляються грошові перекази на великі суми [8].



Фізичні особи – резиденти можуть здійснювати за межі України перекази іноземної валюти на користь фізичних осіб:

- у сумі, еквівалент якої не перевищує 400 000 гривень на один операційний (робочий) день, з поточного рахунку в іноземній валюті без підтверджувальних документів;

- у сумі, еквівалент якої перевищує 400 000 гривень на один операційний день, винятково з поточного рахунку в іноземній валюті на підставі підтверджувальних документів [9].

Незважаючи на всесвітній масштаб системи, вона має ряд недоліків, таких як:

- значна кількість документів, необхідних для атестації в SWIFT;
- неможливість малим і середнім фінансовим організаціям стати учасниками системи через значну частину вступного внеску[10].

Не дивлячись на недоліки міжнародна платіжна система має безперечні переваги і являється важливим кроком в розвитку світового ринку фінансів.

## **2.2 Найпоширеніші платіжні системи в Європі**

Платіжна система уявляє собою комплекс правил, процесів та технічної інфраструктури, за допомогою яких здійснюється переказ вартості від одного суб'єкта економічної діяльності до іншого. Іншими словами, платіжна системи замінює собою готівку при оплаті товарів і послуг, дозволяючи здійснити оплату банківською картою або за допомогою електронних грошей.

Електронна торгівля в сучасному світі стала повсякденним явищем. Для жителів більшості розвинених країн стало звичайнісінькою практикою покупка і продаж товарів в інтернеті. Для того щоб проведення комерційних операцій в інтернеті стало більш зручним і всі необхідні дії можна було виконати в режимі онлайн, були створені електронні гроші і електронні платіжні системи. Такий спосіб розрахунку має безперечні переваги користувач купує необхідні йому

товари, не виходячи з квартири, а продавець в найкоротші терміни отримує кошти на свій рахунок.

Електронна платіжна системи(ЕПС) є різновидом платіжних систем, за допомогою якої здійснюється проведення транзакцій електронних платежів через Інтернет або платіжні чіпи.

Електронні гроші стали звичним явищем в сучасному світі. В цілому, інтернет гроші мають масу переваг в порівнянні з іншими видами розрахунків:

- Емісія електронних грошей не вимагає великих зусиль, задіяння масштабних виробничих потужностей і ресурсів;
- Інтернет гроші зберігаються в електронному вигляді і не вимагають фізичного сховища;
- Незалежно від кількості, електронна валюта не має таких фізичних якостей, як обсяг або вага. Отже, електронні засоби мають істотну портативність;
- Електронні гроші не вимагають перерахунку. Для цього існують спеціальні алгоритми ЕПС , які безпомилково ведуть підрахунок коштів на рахунку користувача;
- Електронна валюта не втрачає своїх властивостей в процесі користування та не вимагає постійної заміни;
- Електронний розрахунок зручний для оплати товарів і послуг в інтернеті, грошових переказів та ін. Транзакція займає всього кілька секунд, незалежно від відстані або країни користувача отримувача;
- Повна конфіденційність платежів. Для здійснення переказу коштів не потрібні особисті дані і реквізити одержувача, досить лише номер рахунку;;
- Незалежність від кредитно-фінансових установ дозволяє не турбуватися, що кошти зникнуть з рахунків в результаті банкрутства банку;
- ЕПС використовують найсучасніші методи захисту транзакцій і збереження грошей на рахунках. Отже, електронним грошам не страшні крадіжки, грабежі та інші злочини такого роду.

Одна з найбільш крупних і популярних електронних платіжних систем PayPal. Була заснована в 1998 році в США. Працює понад двохсот країнах світу.

На пострадянському просторі отримала популярність, завдяки eBay, що надає послуги в сфері інтернет-аукціонів. Платіжна система підтримує 25 валют країн світу [11].

Дана електронна платіжна система чудово підходить для оплати покупок в іноземних інтернет-магазинах і аукціонах. Ряд українських платформ також підтримують можливість оплати за допомогою PayPal. Крім того, дана ЕПС дозволяє здійснювати грошові перекази між будь-якими країнами, які її використовують.

Perfect Money електронна платіжна система була заснована в 2007 році. Зареєстрована в Панамі, головний офіс знаходиться в Цюриху. Метою розробки цієї ЕПС було створення зручних умов для розрахунку між приватними суб'єктами[12].

Користувачі Perfect Money можуть зберігати свої заощадження в одній з чотирьох валют: долари США, євро, золото, Bitcoin. Крім того, платіжна система надає своїм користувачам безліч можливостей:

- Переказ грошових коштів з рахунку на рахунок;
- Здійснення і прийом онлайн платежів;
- Оплата вартості послуг;
- Здійснення покупок в інтернет-магазинах і аукціонах;
- Депонування грошових коштів;
- Зберігання коштів у крипто валюті.

Advance Cash це офшорна ЕПС, заснована в Белізі в 2013 році. Реєстрація в даній платіжній системі доступна кожному бажаючому. Для цього потрібно вказати ПІБ і адреси електронної пошти. Після реєстрації проводиться підтвердження рахунку. Для цього потрібно завантажити відскановану копію паспорту та підтвердити адресу реєстрації користувача одним із запропонованих системою способів[13].

Платіжною системою Advance Cash передбачено два тарифних плани для користувачів «Бізнес» та «Особистий». В обох випадках реєстрація та відкриття рахунку відбувається безкоштовно. Також не стягується плата з авторизованих



користувачів за здійснення внутрішніх операцій. Крім того, в рамках тарифного плану «Бізнес» існує опція поповнення рахунку без комісії SWIFT. Advance Cash підтримує можливість обміну засобами з багатьма поширеними ЕПС. Основні переваги:

- Відсутність комісій за будь які внутрішні операції;
- Низька комісія за ввід та вивід коштів;
- Низька комісія за проведення валютних операцій та вигідний валютний курс;
- Відсутність щомісячної плати за користування ЕПС;
- Багаторівнева система захисту акаунтів та рахунку;
- Зручний інтерфейс;
- Можливість здійснювати грошові перекази в доларах США, рублях, фунтах та євро.

Кілька найбільш популярних електронних платіжних систем, які використовуються в Internet:

- 1) WebMoney Transfer – міжнародна система розрахунків і середовище для ведення бізнесу в мережі. В системі передбачені сервіси, які дозволяють вести облік, обмінювати грошові кошти, залучати фінансування, вирішувати спори і заключати безпечні угоди[14].

- 2) PayPal – міжнародна електронна платіжна система, яка надає послуги в транскордонному режимі будь-якій людині в світі, у якої є банківська карта. Компанія пропонує послуги з оплати та грошових переказів через Інтернет та через смартфон[15].

- 3) Skrill – це англійська платіжна система, яка була створена компанією Gatcombe Park Ventures для здійснення міжнародних платежів і переказів[16].

Порівняльна таблиця електронних платіжних систем наведена в табл. 2.1.

В даний час про майбутнє електронних валют можна судити за існуванням в інтернет-просторі більше тисячі платіжних сервісів, які постійно вдосконалюють спектр послуг, що надаються.

Таблиця 2.1 – Порівняльна таблиця електронних платіжних систем

<b>WebMoney</b>	<b>EasyPay</b>
Працює по всьому світу	Може здійснювати переказ лише в укр.гривні
Максимальна сума одного платежу – 200 євро	Максимальна сума одного платежу – 200 євро
Знімається комісія банку	При оплаті товарів і послуг з платників не знімається
Банк потрібно відвідувати для вводу/виведення коштів в систему/з системи і отримання персонального атестату	Договір складається способом публічної оферти, не виходячи з офісу
Покупка електронних грошей здійснюється на пошті або в відділенні банку	Покупка електронних грошей здійснюється на пошті або в відділенні банку
Кошти не переводяться на картку	Кошти можна переводити на карточки MasterCard
Гроші на електронний гаманець переводяться в відділенні банку – 15 хв, в поштових відділеннях – до одного робочого дня	Кошти на електронний гаманець переводяться в відділенні банку – 30 хв, в поштовому відділенні – від 30 хв до одного робочого дня, за допомогою пластикової картки – 15-20хв.

Ринок платіжних карток в Україні почав формуватися у 1996 році, коли вітчизняними банками було емітовано перші картки міжнародних платіжних систем MasterCard International і Visa International (див. рис. 2.4):

Стрімке зростання електронної торгівлі та її вплив на українське суспільство й економіку викликає потребу в ефективному державному регулюванні даної сфери.



Рисунок 2.4 – Основні економічні передумови введення карток в Україні[17].

Одним із положень, що регулює електронні платіжні системи та переказ коштів в Україні є Закон України « Про платіжні системи та переказ коштів в Україні». Згідно Закону згаданому вище , платіжна картка – спеціальний платіжний засіб у вигляді емітованої у встановленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу грошей з рахунка платника чи відповідного рахунка банку з метою оплати вартості товарів і послуг, тощо[18].

Система електронних міжбанківських розрахунків України – цілісна система, що базується на архітектурі « клієнт – сервер», призначена для виконання міжбанківських розрахунків у зручній для конкретного користувача формі та для моніторингу кореспондентських рахунків банківських установ України.

Основними завданнями системи є:

- удосконалення монетарної політики, яку провадить НБУ, завдяки отриманню оперативної та точної інформації про переміщення грошових коштів і стан кореспондентських рахунків;



- забезпечення виконання міжбанківського етапу всіх видів безготівкових розрахунків, передбачених «Інструкцією про безготівкові розрахунки в господарському обороті України» [19].

- Усунення необхідності вести кореспондентські рахунки банківських установ у кожному регіональному управлінні НБУ;

- Скорочення витрат часу на виконання міжбанківських розрахунків;

- Задоволення потреб економіки, що реформується і розвивається;

- розширення спектра послуг для користувачів;

- удосконалення і посилення процедур внутрішнього бухгалтерського обліку та контролю;

- зменшення вартості банківського посередництва через оптимізацію платіжних засобів і раціоналізацію систем

- організація взаємодії платіжної системи з процесинговими центрами системи масових електронних платежів, із системою обігу цінних паперів.

Система «клієнт-банк» в Україні розглядається як складова програм автоматизації банківської діяльності і, зокрема, як джерело надходження платіжних документів до загальнодержавних систем розрахунків (зокрема, СЕП) [20].

Система «клієнт-банк» в Україні розглядається як складова програм автоматизації банківської діяльності і, зокрема, як джерело надходження платіжних документів до загальнодержавних систем розрахунків (зокрема, СЕП) [19].

Система «Клієнт-Банк» належить до систем віддаленого банківського обслуговування (ВБО). Крім неї, сюди входять Інтернет-банкінг та телебанк [21].

Нині в Україні безготівкові розрахунки і платежі здійснюються переважно за допомогою платіжних карток, які є одним із найбільш динамічних сегментів ринку роздрібних платежів. Звертає увагу на себе той факт, що, незважаючи на складні випробування, які переживала українська платіжна система, спостерігається збільшення кількості платіжних карток та обсягів безготівкових платежів.

Найбільшою картковою платіжною системою, що обслуговує платіжні операції в Україні, є MasterCard [22].

Функціонування національної платіжної системи «ПРОСТІР» за кількістю та оборотами платіжних операцій на картковому ринку України займає третю позицію. Проте незалежно від позиції показники функціонування національної платіжної системи «ПРОСТІР» на ринку є набагато нижчими за аналогічні показники міжнародних платіжних систем [23].

Однак, незважаючи на значні напрацювання з проблематики функціонування національної платіжної системи, не досить дослідженими залишаються питання системного підходу до забезпечення її діяльності в умовах фінансово-економічної нестабільності. Слід відзначити, що деякі законодавчі обмеження, які стосуються валютного регулювання заважають іноземним платіжним системам на основі електронних грошей офіційно розпочати роботу в Україні, що також негативно відображається на розвитку ринку роздрібних платіжних систем. Україна характеризується добре розвинутим ринком термінових грошових переказів, який представлений великою кількістю внутрішньодержавних і міжнародних систем [22].

До ключових особливостей розвитку систем грошових переказів в Україні можна віднести посилення конкуренції з боку карткових платіжних систем. Найбільший внесок у посилення цієї конкуренції зробив «ПриватБанк» з введенням послуги переказу коштів на платіжну картку через термінали самообслуговування. Друга особливість полягає тому, що значна частка грошових переказів здійснюється «Укрпоштою», яка завдяки розгалуженій мережі відділень успішно конкурує із системами переказів, які надають свої послуги через відділення банків [22].

Подальший розвиток платіжних систем, з одного боку, пов'язаний із розширенням послуг, які вони надають, та, як наслідок, посилення міжвидової конкуренції, а з іншого – з інтеграцією інфраструктури платіжних систем різни видів для підвищення якості та доступності їхніх послуг.

На українському ринку платіжних послуг спостерігаються позитивні зрушення: зростання частки безготівкових платежів, збільшення кількості й обсягів операцій за платіжними картками; послаблення фінансових вимог до учасників ринку електронних платіжних систем із боку регулятора – Національного банку України. Одним з основних складників розвитку електронних платіжних систем у світі, у тому числі в Україні, є Інтернет-торгівля, яка нині показує позитивну динаміку свого розвитку.

В Україні Інтернет-торгівля, на жаль, розвивається набагато повільніше, ніж у сусідніх європейських державах. Серед основних перешкод розвитку – високий рівень корупції, відсутність доступу до фінансових ресурсів, недовіра населення до електронних платіжних засобів [22].

### **2.3 Національна платіжна система «ПРОСТІР»**

Національна платіжна система ПРОСТІР – це система роздрібних платежів, у якій розрахунки за товари та послуги, отримання готівки та інші операції з національною валютою здійснюються за допомогою електронних платіжних засобів, а саме платіжних карток ПРОСТІР.

Платіжна система ПРОСТІР створена Національним банком України. Повна назва системи ПРОСТІР – Національна платіжна система «Український платіжний простір». До ребрендингу, проведеного у 2016 році, платіжна система ПРОСТІР мала назву Національна система масових електронних платежів (скорочено НСМЕП) (див. рис. 2.5).

На сьогодні учасниками простору є 53 банки України. У 2017 році дозвіл на виготовлення та персоналізацію карток національної платіжної системи «ПРОСТІР» з магнітною смугою та EMVчипом отримало державне підприємство «Поліграфічний комбінат «Україна»[24].

Важливим є те, що на сьогодні «ПРОСТІР» в Україні конкурує з двома найбільшими міжнародними платіжними системами, які здійснюють розрахункові операції за допомогою платіжних карток: VISA, MasterCard.



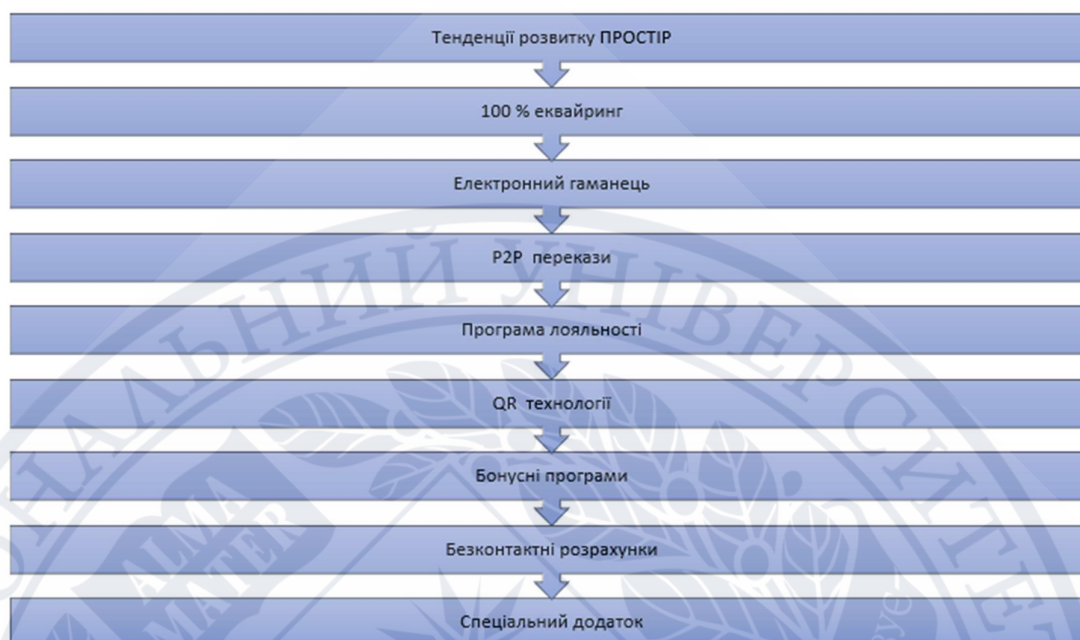


Рисунок 2.5 – Тенденції розвитку ПРОСТІР

У 2020 році компанія EasyPay представила новий продукт – віртуальну карту, за допомогою якої користувачі можуть оплатити більшість послуг компанії без комісії. Одним із особливостей такої карти є нарахування кешбеку.

Віртуальна карта випущена в Національній Платіжній Системі «ПРОСТІР». У такої карти немає фізичного носія, так і терміну дії та CVV2/CVC2 коду. Карта прив'язана до номеру телефону. Карту можна поповнити в терміналах, на сайті компанії або через мобільний додаток.

Такою карткою можна оплачувати онлайн послуги користування Інтернет, комунальні послуги, поповняти мобільний, страхування, таксі і багато іншого.

Варто зауважити, що протягом останніх років Національний банк України проводить цілеспрямовану політику розвитку в нашій країні масових безготівкових платежів із використанням карткових та інших платіжних технологій, збільшення частини безготівкових платежів і, як наслідок, зменшення витрат суспільства на підтримку готівкового грошового обігу.

На даний період часу, в зв'язку з пандемією, політика на рахунок швидкого розвитку безготівкових платежів є досить актуальною і кроком в хороше майбутнє.

Сучасний стан розвитку національної платіжної системи «ПРОСТІР» на вітчизняному ринку банківських платіжних карток характеризується зростанням показників функціонування і завантаженості системи (наприклад, обсяг емітованих карток, загальний обсяг клієнтів, обсяг оборотів, обсяг термінальної та банкоматної мережі тощо). Проте недоліки функціонування національної платіжної системи «ПРОСТІР» фактично дублюють проблеми ринку банківських платіжних карток в Україні, серед яких: достатньо низький рівень безготівкових карткових розрахунків, незацікавленість і необізнаність населення щодо користування платіжними картками низький рівень конкуренції між провайдерами платіжних послуг та ін.

З розвитком інформаційних технологій економіка отримала доступ для розвитку інтернет-індустрії. Поява електронної комерції надало потужний поштовх для розвитку електронних платіжних систем. Разом з вже привичними для усіх пластиковими картками і чеками, стали з'являтися інші платіжні системи. З'явилися електронні гроші, електронні рахунки і електронні гаманці.

Для успішного функціонування платіжних систем необхідні спеціалізовані організації, які здійснюють технічну підтримку. Електронні платіжні системи включають в себе всі позитивні сторони інших часто використовуваних способів оплати для покупок товарів і послуг в інтернеті, а також усувають їх окремі недоліки, що робить електронні платіжні системи найбільш оптимальним і зручним способом оплати. Людський фактор, наприклад, страх втрати коштів, не дає повною мірою розвинутисть такій формі оплаті. Людина з трудом прощається з своїми коштами, надаючи перевагу їх віддавати одразу при отриманні товару або послуг, або ж довіряючи третьому лицю (наприклад, банку).

Якщо все ж таки продивитись тенденції розвитку інформаційних технологій та світу в цілому, можна зробити висновки, що в недалекому майбутньому

можлива абсолютна відмова від паперових грошей, орієнтуючись на оплату за допомогою електронних платежів.

Сплачувати покупки за допомогою електронної валюти набагато зручніше. Не потрібно носити з собою гаманці, достатньо мати банківську картку або віртуальний гаманець в одній із платіжних систем.

В недалекому майбутньому, на мою думку, вірогідно можна буде говорити, що платіжні системи зіллються з складом компаній мобільних послуг, тим самим, поширять технології для більш широкого користування.

В глобальній мережі ведуть свою діяльність декілька тисяч ресурсів за допомогою яких можна здійснювати миттєві транзакції в будь яку точку світу. Достойне майбутнє електронних платіжних систем можуть забезпечити конкретні поставлені цілі і задачі, які будуть реалізовуватись кожного року.

Також, для успішного користування електронними платіжними системами потрібно вдосконалювати нормативну та законодавчу базу, адже більшість законів повною мірою не регулюють електронні платежі та електронну комерцію загалом.



## РОЗДІЛ 3

### ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

#### 3.1 Пріоритетні напрями розвитку інформаційних систем

Будь-яке підприємство, фірма, організація має свою організаційною структурою. Ця структура багатовимірна і може бути розчленована на кілька взаємопов'язаних і взаємозалежних підструктур, які можна розглядати як самостійні структури: структура управління виробництвом, кадрова структура, маркетингова фінансово-економічна, інформаційна структури. Всі вони знаходяться в тісній взаємодії і саме їх сукупність і створює організаційну структуру підприємства.

В останні десятиліття різко збільшився обсяг інформації в суспільстві взагалі і інформації, яка використовується на підприємствах зокрема. Це пов'язано зі зростаючими темпами розвитку науки і техніки, появою нових технологій, швидкою їх зміною. На ринках сировини і продукції склалися умови, що вимагають постійного спостереження за станом ринку, його змінами, тенденціями його розвитку, необхідно вміти передбачати подальший розвитку ситуації і бути готовим до зміни стратегії, стилю діяльності, технології виробництва для якнайшвидшого пристосування до нових зовнішніх умов.

В сучасних умовах керівникам підприємств доводиться мати справу з таким великою кількістю інформації, вона так швидко змінюється, що її часто стає просто неможливо обробити «вручну». Крім того, на великих підприємствах з великими оборотами продукції і чисельністю працівників існує необхідність обліку і контролю великого обсягу фінансової, виробничої, кадрової, маркетингової інформації.

Найбільш характерна риса нинішнього розвитку світової економіки – колосальні успіхи і досягнення в області техніки і технології, розвиток наукомістких виробництв. Розподілені інформаційні системи та мережеві

технології сильно збільшили ділові можливості за рахунок швидкого і простого доступу до величезних обсягів інформації та інструментів роботи з нею. «Світом володіє той, хто володіє інформацією»: вміє її витягати, збирати, аналізувати і з користю застосовувати, тобто використовувати важливі для бізнесу дані з метою отримання максимальної вигоди. І, якщо одержувані в результаті переваги великі, то це дає всі підстави вважати таку інформацію одним з ключових бізнес-активів підприємства. Якщо компанія буде нехтувати цими можливостями, то вона ризикує швидко опинитися на узбіччі ринку. В умовах динамічного розвитку ринку, ускладнення його інфраструктури інформація стає самим стратегічним ресурсом, як і традиційні матеріальні і енергетичні.

Розвиток інформатизації бізнесу показало, що ІТ та бізнес взаємно впливають один на одного. З одного боку, інформаційні технології і побудовані на їх основі інформаційні системи повинні бути повністю інтегровані в діяльність підприємства. З іншого боку, бізнес повинен постійно відчувати підтримку з боку ІТ і не тільки відкривати для себе нові можливості, а й розвивати їх, щоб отримати максимальну вигоду з нових технологій. Таким чином, ІТ поступово зміщуються в центр парадигми управління підприємством.

Обчислювальні та телекомунікаційні засоби досягли такого рівня розвитку, а обсяги переробляється стали настільки великі, що інформація стала товаром і найважливішим стратегічним ресурсом.

Основними критеріями успіху в бізнесі стали професійне управління, вміння забезпечити ефективну роботу персоналу, правильно ідентифікувати, проектувати, реалізовувати і вдосконалювати бізнес-процеси, ефективно вести організаційно-адміністративну і господарську діяльність. В цих умовах сучасні інформаційні технології і створювані на їх основі інтегровані інформаційні системи стають незамінним інструментом в забезпеченні досягнення стратегічних цілей та сталого розвитку компаній та організацій.

Інформаційні системи стають стратегічним джерелом інформації і застосовуються на всіх рівнях організації будь-якого профілю. вчасно надаючи потрібну інформацію, інформаційні системи допомагають організації досягти

успіху у своїй діяльності, створювати нові товари та послуги, знаходити нові ринки збуту, забезпечувати собі гідних партнерів, організовувати випуск продукції за низькою ціною, тощо.

Міжнародний бізнес на сучасному етапі його розвитку модифікується, трансформується, одночасно розвиваються більш сучасні з технологічної точки зору форми міжнародного бізнесу. Сформовані нові умови для функціонування електронного бізнесу і виробництва інформаційного продукту в компаніях, що вимагає створення і реалізації програм електронного бізнесу.

Під програмами або проектами електронного бізнесу в організаціях розуміється нова форма організації системи виробництва і управління - мережеве підприємство, яке крім використання інформації та ІКТ має володіти здатністю здобувати нові знання та вміння, використовуючи їх у господарській діяльності з метою розвитку інноваційності в виробництві.

Автоматизована система документообігу повинна мати такі властивості: обробляти різноманітні типи документів (фінансові та інші), перелік яких можна змінити і розширити; мати вбудовані засоби визначення не тільки набору типів документів, що обробляються системою, а й реквізитного складу кожного з них. При цьому екранні форми представлення будь-якого типу документів мають настраюватися під конкретного користувача чи групу користувачів; забезпечувати формалізацію опису технології обробки документів: стадій обробки, правил переходу від однієї стадії до другої, виконавця чи групи виконавців кожної стадії тощо; забезпечувати настроювання облікових операцій, виконуваних на тій чи іншій стадії; автоматично виконувати облікові дії, залучаючи породжувані бухгалтерські і фінансові документи в загальний документообіг; вирішувати завдання однозначної ідентифікації користувачів, що виконують у системі ті чи інші дії; гарантувати незмінність уведеної користувачем інформації. Від паперового документообігу, однією з цілей якого є юридичне обґрунтування як можливості, так і факту виконання тієї чи іншої операції, можна відмовитися, лише маючи в системі вбудовані можливості з використання електронно-цифрового підпису; мати прозорий для кінцевого



користувача інтерфейс з офісними програмами. Тільки за наявності таких властивостей системи можна забезпечити перехід від автоматизації облікових операцій до автоматизації бізнес-задач.

### **3.2 Вибір оптимальних компонентів інформаційної системи управління міжнародною компанією**

З розвитком моделювання оцінка ефективності інформаційних систем управління почала будуватися на основі комплексного підходу.

Поняття ефекту пов'язано з результатом дії системи. Ефективність - нормований до витрат ресурсів результат дії системи на певному інтервалі часу (відношення ефекту до витрачений ресурсу; різниця між ними; ефект при обмеженому ресурсі; функціонал, що враховує ефект і витрачений ресурс).

Якість самого критерію оцінюють двома основними показниками: похибкою і показністю.

При необхідності використання кількох критеріїв для оцінки якості розроблюваних систем завдання ускладнюється у зв'язку зі складністю багатокритеріальної оцінки. Використання декількох критеріїв може бути викликано двома причинами: наявністю декількох якісно або кількісно помітних цілей, відсутністю представницького критерію.

В даний час впровадження новітніх інформаційних технологій як основи для комплексної автоматизації діяльності організацій направлено на підтримку прийняття управлінських рішень, а це передбачає, що попередньо повинні бути вирішені завдання автоматизації робочих місць, в тому числі і вибір оптимального програмного забезпечення.

Під програмним забезпеченням інформаційних систем розуміється сукупність програмних і документальних коштів для створення і експлуатації систем обробки даних засобами обчислювальної техніки.

Оцінка і вибір програмного забезпечення інформаційних систем управління, як правило, має безліч критеріїв і тому неоднозначний. Даний етап спирається на

визначення потреб організації і технології подальшого процесу впровадження програмного забезпечення інформаційних систем управління. Він повинен, на мою думку, привести до виділення тих областей діяльності організації, в яких застосування інформаційних систем управління може принести реальну користь.

Основними критеріями вибору програмного забезпечення інформаційних систем управління є техніко-інжинірингові та економічні.

До техніко-інжинірингових можна віднести наступні критерії:

1. Надійність:

- контроль і забезпечення цілісності проектних даних;
- автоматичне резервування (визначається постачальником або плановане користувачем);
- безпека (захист від несанкціонованого доступу);
- обробка помилок (виявлення помилок в роботі системи, повідомлення користувача, коректне завершення роботи або збереження стану до моменту переривання);
- аналіз відмов в критичних додатках.

2. Простота використання і ергономічність:

- зручність для користувача інтерфейсу (зручність розташування та подання часто використовуваних елементів екрану, способів введення даних і ін.);
- локалізація (відповідно до вимог даної країни);
- простота освоєння (трудові і тимчасові витрати на освоєння коштів);
- адаптованість до конкретних вимог користувача (адаптованість до різних алфавітів, режимам текстового і графічного уявлення, різним форматам дати, способам введення / виведення - екранним формам і форматам, змін в методології (зі змінами графічних нотацій, правил, властивостей і складу визначених об'єктів).

• якість документації (повнота, зрозумілість, легкість для читання, корисність і ін.);

• простота роботи з ПО (як для початківців, так і для досвідчених користувачів);

- уніфікованість призначеного для користувача інтерфейсу (по відношенню до інших засобів, що використовуються в даній організації);

- якість діагностики (зрозумілість і корисність діагностичних повідомлень для користувача);

- допустимий час реакції на дії користувача (в залежності від середовища);

- простота установки і оновлення версій.

### 3. Ефективність

- ефективність робочого навантаження (ефективність виконання ПО своїх функцій в залежності від інтенсивності роботи користувача);

- продуктивність (час, що витрачається програмним забезпеченням інформаційних систем управління для виконання конкретних завдань), дані оцінки продуктивності можна отримати з зовнішніх джерел.

### 4. Супровід:

- рівень підтримки з боку постачальника (швидкість вирішення проблем, поставки нових версій, забезпечення додаткових можливостей);

- зрозумілі оновлення (простота освоєння відмінностей нових версій від існуючих);

- сумісність оновлень (сумісність нових версій з існуючими, включаючи, наприклад, сумісність з вхідним або вихідним даним);

- супровід кінцевого продукту (простота внесення змін до програмного забезпечення і документація).

Економічні критерії (в тому числі маркетингові та техніко-економічні):

- витрати на програмне забезпечення інформаційних систем управління (включають вартість придбання, установки, початкового супроводу і навчання);

- оціночний ефект від впровадження програмного забезпечення інформаційних систем управління, така оцінка може зажадати економічного аналізу (рівень продуктивності, якості, тощо);



- профіль дистриб'ютора (величина його організації, стаж в бізнесі, фінансове становище, список будь-яких додаткових продуктів, ділові зв'язки, планована стратегія розвитку);

- сертифікація постачальника (сертифікати, отримані від спеціалізованих організацій в області створення програмного забезпечення, які засвідчують, що кваліфікація постачальника в області створення і супроводу ПЗ задовольняє деяким мінімально необхідним або цілком певним вимогам);

- ліцензійна політика (доступні можливості ліцензування, право копіювання (носіїв і документації), будь-які обмеження та / або штрафні санкції за вторинне використання);

- профіль продукту (загальна інформація про продукт, включаючи термін його існування, кількість проданих копій, наявність, розмір і рівень діяльності користувальницької групи, система звітів про проблеми, програма розвитку продукту, сукупність застосувань);

- підтримка постачальника (доступність, реактивність і якість послуг, що надаються постачальником для користувачів ПЗ, такі послуги можуть включати інтернетівську «гарячу лінію», місцеву технічну підтримку, підтримку в самій організації);

- адаптація, необхідна для впровадження ПО в організації користувача.

Для здійснення багатокритеріального вибору інтегрується програма експертного вибору. Вихідними даними для програми експертного вибору служать кількість і назви об'єктів порівняння, кількість і назви критеріїв порівняння, фактичні значення критеріїв програмного забезпечення і коефіцієнти відносної важливості для кожного критерію порівняння. В результаті обчислень програма визначає найкращий варіант інформаційної системи управління.

На підставі поданої методики вибору оптимального програмного забезпечення зразка інформаційної системи може бути обраний кращий зразок програмного (системного і прикладного) забезпечення інформаційної системи управління, архітектура, оптимальний варіант апаратно-технічних компонентів.

За допомогою експертного вибору з усього набору програмного забезпечення інформаційних систем управління вибирається найкращий зразок програмного забезпечення з точки зору експертів та кращий зразок з точки зору користувачів, що призводить до оптимального вибору і оцінці програмного забезпечення і відповідно інформаційної системи управління.

### **3.3 Покращення методів формування й розвитку інформаційних систем міжнародного бізнесу для вітчизняних компаній**

Останнім часом значна частина питань, що стосуються розвитку вітчизняних підприємств, розглядається з урахуванням можливостей практичного застосування сучасних інформаційних систем. Проблеми побудови та ефективного впровадження інформаційних систем управління набувають усе більшої значущості та потребують детального вивчення як з точки зору менеджменту, так і в ракурсі удосконалення технічних засобів, що є предметом дослідження фахівців галузі високих технологій [25].

Корпоративними називають системи управління підприємствами, що враховують специфічні особливості корпорацій, основні з яких обумовлені їх структуризацією на бізнес-одиниці і наявністю таких органів управління, як загальні збори акціонерів, рада директорів, правління і ревізійна комісія. Головними особливостями корпоративних інформаційних систем є комплексність охоплення функцій управління; підвищена впорядкованість ділових процесів; масовість операцій; ефективність використання комп'ютерно-телекомунікаційного обладнання і програмного забезпечення; можливість локальної установки та впровадження окремих частин системи; адаптивність функціональної та інструментальної структури системи до особливостей керованого об'єкта; можливість розвитку системи після її впровадження на об'єкті[26].

Інформаційна система управління підприємства передбачає крім органів управління наявність електронних документів управління та програмно-

апаратних засобів і засобів зв'язку, ієрархічно організованих і об'єднаних загальною керуючою діяльністю на основі ефективно розроблених бізнес-процесів. При цьому під органами управління підприємства розуміються підрозділи і окремі посадові особи, які беруть управлінські рішення, а також забезпечують процес їх підготовки, прийняття та реалізації.

До електронних документів управління відносяться документи, створені і передані за допомогою інформаційних систем і технологій, що регламентують управління діяльністю підприємства, положення щодо взаємодії, посадові інструкції, нормативні документи, положення по структурним підрозділам, звітні форми та інші.

Програмно-апаратні засоби - це, перш за все, комплекси засобів автоматизації, пов'язані між собою в інформаційному, функціональному і технічному відношенні, програмні засоби, що реалізують інформаційні технології та економічні моделі, бізнес - процеси а також засоби відображення інформації, оперативного і надійного отримання і передачі інформації.

Будь-яка, навіть сама передова технологія обробки інформації не дозволить отримати очікуваного ефекту, якщо не будуть забезпечені необхідна оперативність і надійність отримання і передачі інформації.

При формуванні інформаційних систем управління недостатньо оцінюється роль і значення методології, на відміну від інструментів проектування прикладного програмного забезпечення. В даний час завдання створення інформаційних систем управління на базі сучасних методологій встане перед багатьма організаціями, в тому числі і в зв'язку з необхідністю переосмислення методологічних основ управління.

Комплексна корпоративна інформаційна система охоплює всі бізнес-функції і всі управлінські процеси корпорації. За умов великих підприємств і корпорацій вона може бути ефективною, оскільки забезпечує взаємодію масових і добре організованих процесів швидкодіючими засобами сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій високого науково-технічного рівня. Корпоративна інформаційна система (ІС) повинна успішно вирішувати



три головні завдання: по-перше, забезпечувати максимально актуальною інформацією. Скорочення строків надання даних сприяє прийняттю більш гнучких і швидких стратегічних рішень. Сучасні вимоги полягають у тому, що члени ради директорів і керівники повинні отримувати відомості не більш, ніж двотижневої (а краще всього – тижневої) давності; по-друге, діюча корпоративна інформаційна система повинна забезпечувати складання звітів у різних варіантах, орієнтованих на строго визначену цільову аудиторію – відповідно до кола повноважень профільна інформація; по-третє, використання в усіх звітах базового набору показників, що охоплюють найбільш важливі складові частини корпоративних осіб та їх потреб. У складі ради директорів створюються комітети для вирішення суто специфічних завдань (найбільш поширеними є комітет зі стратегічного планування, аудиторський комітет, комітет з призначень і винагород та ін.), тому кожному з них необхідна особлива, спеціалізована і його управління. Причому повинен використовуватися єдиний формат показників, що застосовуються. Більше того, необхідно стандартизувати і автоматизувати не тільки збір даних і формування звітів, але й розсилання керівникам компанії термінових інформаційних повідомлень про досягнення базовими показниками певних порогових значень, що свідчать про позитивні або ж негативні зміни ситуації. В даний час інформаційні корпоративні системи великої кількості компаній поки що не включають у себе ні загально-корпоративних базових наборів показників, ні працюючих на їх основі інформаційно-попереджувальних систем[26].

Світова практика переконливо свідчить, що корпоративні системи – потужний інструмент підвищення продуктивності праці і ефективності виробництва. Всесвітнім економічним форумом спільно з міжнародною школою бізнесу INSEAD, був відзначений тісний зв'язок між рівнем розвитку інформаційних технологій і економічним процвітанням країн на підставі того, що інформаційні технології відіграють провідну роль у розвитку інновацій, підвищенні продуктивності та конкурентоспроможності, диверсифікують економіку і стимулюють ділову активність, тим самим сприяючи підвищенню

рівня життя людей. У багатьох розвинених країнах галузь інформаційних технологій розвивається бурхливими темпами і стає запорукою сталого економічного розвитку [27].

Проте при прийнятті рішення про застосування на підприємстві програмного забезпечення інформаційних систем управління, велику увагу слід приділити відповідям на наступні питання:

- Для вирішення яких управлінських чи інших задач потрібна інформаційна система управління?
- Як визначатимемо, чи виконує вона покладені на неї функції?
- Як оцінюватимемо економічну ефективність від впровадження?
- За якими правилами здійснюватиметься управління інформаційними потоками в новому режимі?
- Який програмний комплекс придбати: вітчизняний або зарубіжний?

Крім того, впровадження інформаційних систем управління має ґрунтуватися на дотриманні наступних вимог: бізнес-процеси підприємства описувати й аналізувати до початку впровадження, а не під час реалізації проекту; суворо дотримуватися затвердженого плану, уникаючи додавання до системи нових непередбачених складових; впровадження виконувати по окремих модулях, починаючи з тих, які швидко принесуть реальний результат; проводити управлінський й фінансовий документообіг відповідно до міжнародних норм обліку й звітності; замовнику тісно співпрацювати з розробником на всіх етапах впровадження інформаційних систем управління.

Створювана інформаційна система повинна ґрунтуватися на функціях, виконуваних організацією. Тому перша створювана модель - це модель бізнес - функцій і бізнес-процесів. У процесі аналізу і специфікації функцій і бізнес-процесів виявляються основні інформаційні об'єкти, які документуються як структури даних, пов'язані з потоками і сховищами моделі. Джерелами для створення структур є використовувані в організації документи, посадові інструкції, описи виробничих операцій. Ці дані вводяться в тому вигляді, як вони існують в діяльності організації. Нормалізація і видалення надмірності

виробляється пізніше при побудові концептуальної моделі даних. Після створення моделі бізнес - процесів інформація зберігається в репозиторії проекту. Репозиторій є інтегрованим сховище інформації про проект.

На етапі реінжинірингу бізнес-процесів необхідно сформулювати основні проблеми та потреби бізнесу, а також побудувати модель бізнес-процесів, що містить послідовність виконання основних операцій, які повинна підтримувати інформаційна система. Потім побудувати функціональну модель, що деталізує кожну функцію моделі бізнес-процесів. Наступним етапом є формування рекомендацій щодо змін в організаційній структурі підприємства і структурі бізнес-процесів.

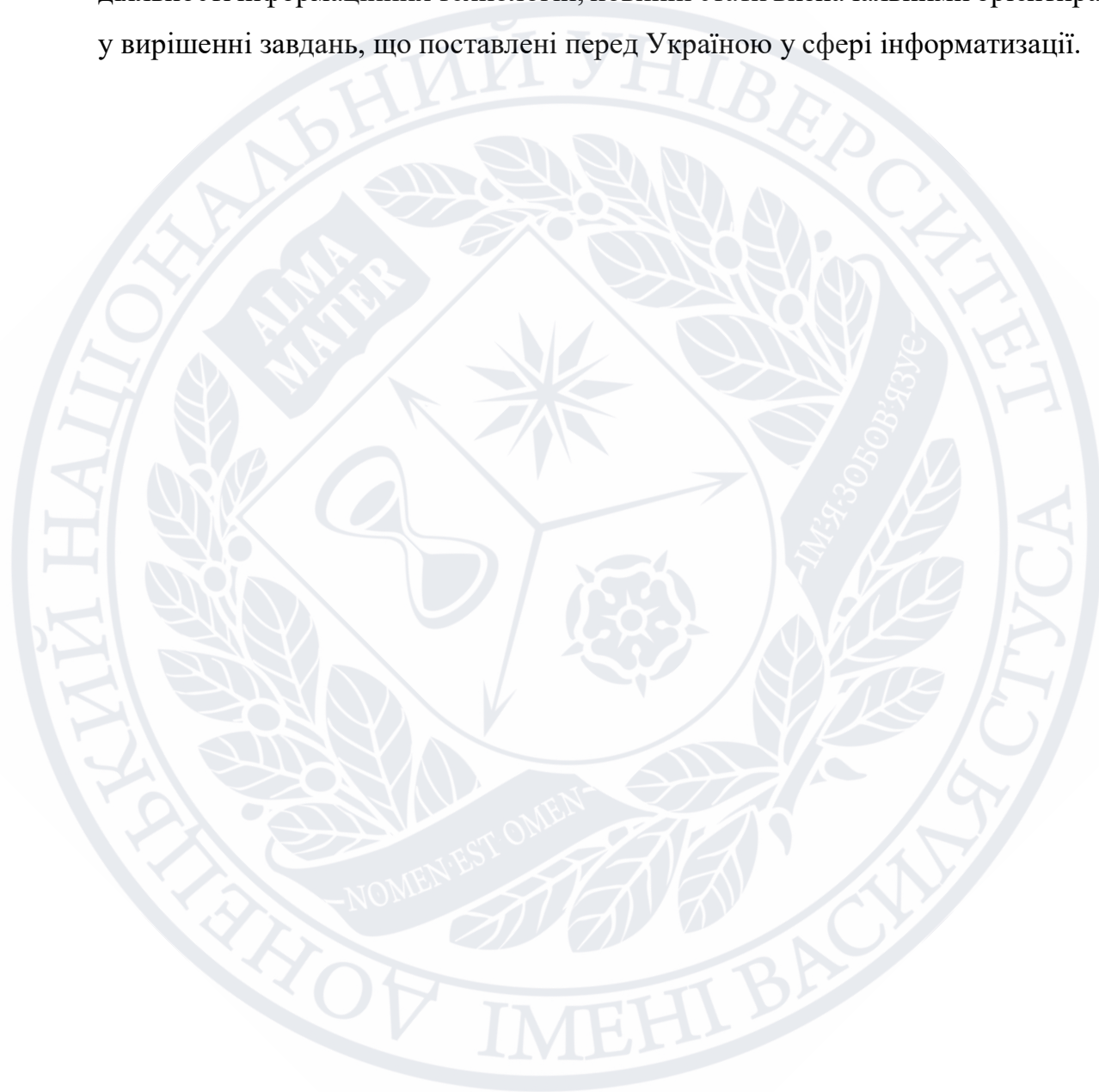
На основі моделі бізнес - процесів і концептуальної моделі даних проектується архітектура інформаційної системи. Визначаються що входять в систему додатки, для кожної програми спеціальні використовувані дані і реалізовані функції. Перед розробкою додатків повинна бути спроектована структура корпоративної бази даних і визначена потреба в програмному забезпеченні

Отже, використання вищезазначених положень на практиці сприятиме оптимізації вартісних і часових ресурсів на впровадження інформаційної системи управління на рівні підприємства, дасть змогу вивільнити управлінський персонал для вирішення поточних проблем і, у кінцевому підсумку, сприятиме отриманню економічного та соціального ефектів від впровадження інформаційної системи управління. Перспективним напрямом є дослідження можливостей використання вітчизняними підприємствами прикладних програм для управління помодульним впровадженням інформаційних систем управління різної складності.

На основі аналізу світової практики корпоративного управління та застосування корпораціями інформаційних систем виділено три класи корпоративних інформаційних систем: локальні, середні інтегровані, великі інтегровані системи. Доведено, що сучасні інформаційні технології зробили країни інформаційно більш відкритими, а існування глобальних інформаційних



систем дозволяє практично не рахуючись з кордонами організувати індустрію інформаційних послуг. Сучасний стан та тенденції розвитку інформаційного сектора економіки розвинених країн, досвід ЄС зі створення власної інформаційної інфраструктури і широкого впровадження в усі сфери життя і діяльності інформаційних технологій, повинні стати визначальними орієнтирами у вирішенні завдань, що поставлені перед Україною у сфері інформатизації.



## ВИСНОВКИ

Отримані в ході написання бакалаврської роботи результати дозволяють сформулювати наступні висновки:

1. Було розкрито значення інформації як ключового ресурсу розвитку діяльності міжнародних компаній.

Головною рушійною силою збору та аналізу бізнес-інформації являється підвищення конкурентоспроможності. На сьогодні для ефективного використання інформації фірми частіше всього використовують комп'ютер та телекомунікаційні технології. Користь від покращення обміну інформацією можна описати як покращення взаємовідносин з клієнтами та постачальниками, оптимізацію операцій в бізнесі, а також більш швидкий доступ до ресурсів та послуг експертів.

2. Виокремлено тенденції формування й розвитку інформаційних систем управління в 21 ст.

Сучасні інформаційні системи являють собою сукупність методів, що забезпечують реалізацію комплексу операцій процесу управління та прийняття рішень. Обов'язковими елементами процесу є наявність поетапного плану та методів рішень, а також їх інформаційне забезпечення.

Інформаційна система створюється для конкретного об'єкту. Ефективна інформаційна система приймає в увагу відмінність між рівнями управління, галузями, а також зовнішніми обставинами і дає кожному рівню управління тільки ту інформацію, яка необхідна для ефективної реалізації функцій управління.

3. Окреслено підходи до організації сучасних інформаційних систем міжнародного бізнесу.

На кожному етапі життєвого циклу породжується певний набір технічних рішень і документів, при цьому для кожного етапу вихідними є документи і рішення, прийняті на попередньому етапі. Життєвий цикл інформаційних систем

закінчується, коли припиняється її програмне забезпечення та технічний супровід.

Бізнес-процес являє собою систему послідовних, цілеспрямованих і регламентованих видів діяльності, що представляють цінність для споживача і приносять прибуток виробнику.

#### 4. Проаналізовано основні характеристики SWIFT

SWIFT – це міжнародна міжбанківська система передачі інформації та здійснення платежів. Система переказів SWIFT дозволяє здійснювати перекази в іноземній валюті у будь-яку країну світу на користь фізичних та юридичних осіб.

#### 5. Проведено аналіз найпоширеніших платіжних систем в Європі.

Одна з найбільш крупних і популярних електронних платіжних систем PayPal. ADVcash - платіжна система, яка надає своїм клієнтам досить широкі можливості, в тому числі дозволяє використовувати мультивалютні гаманці, проводити обмін валют з виплатою мінімальної комісії, здійснювати операції миттєво, а також переказує кошти користувачам з більш ніж 200 країн світу. Використання апаратного шифрування дозволяє забезпечити високий рівень безпеки.

#### 6. Охарактеризовано національну платіжну систему «ПРОСТІР».

Функціонування національної платіжної системи «ПРОСТІР» за кількістю та оборотами платіжних операцій на картковому ринку України займає третю позицію. Сучасний стан розвитку національної платіжної системи «ПРОСТІР» на вітчизняному ринку банківських платіжних карток характеризується зростанням показників функціонування і завантаженості системи (наприклад, обсяг емітованих карток, загальний обсяг клієнтів, обсяг оборотів, обсяг термінальної та банкоматної мережі тощо).

#### 7. Означено пріоритетні напрями розвитку інформаційних систем.

При формуванні інформаційних систем управління недостатньо оцінюється роль і значення методології, на відміну від інструментів проектування прикладного програмного забезпечення. В даний час завдання створення інформаційних систем управління на базі сучасних методологій встане перед



багатьма організаціями, в тому числі і в зв'язку з необхідністю переосмислення методологічних основ управління.

Крім того, впровадження інформаційних систем управління має ґрунтуватися на дотриманні наступних вимог: бізнес-процеси підприємства описувати й аналізувати до початку впровадження, а не пі час реалізації проекту; суворо дотримуватися затвердженого плану, уникаючи додавання до системи нових непередбачених складових; впровадження виконувати по окремих модулях, починаючи з тих, які швидко принесуть реальний результат; проводити управлінський й фінансовий документообіг відповідно до міжнародних норм обліку й звітності; замовнику тісно співпрацювати з розробником на всіх етапах впровадження інформаційних систем управління.

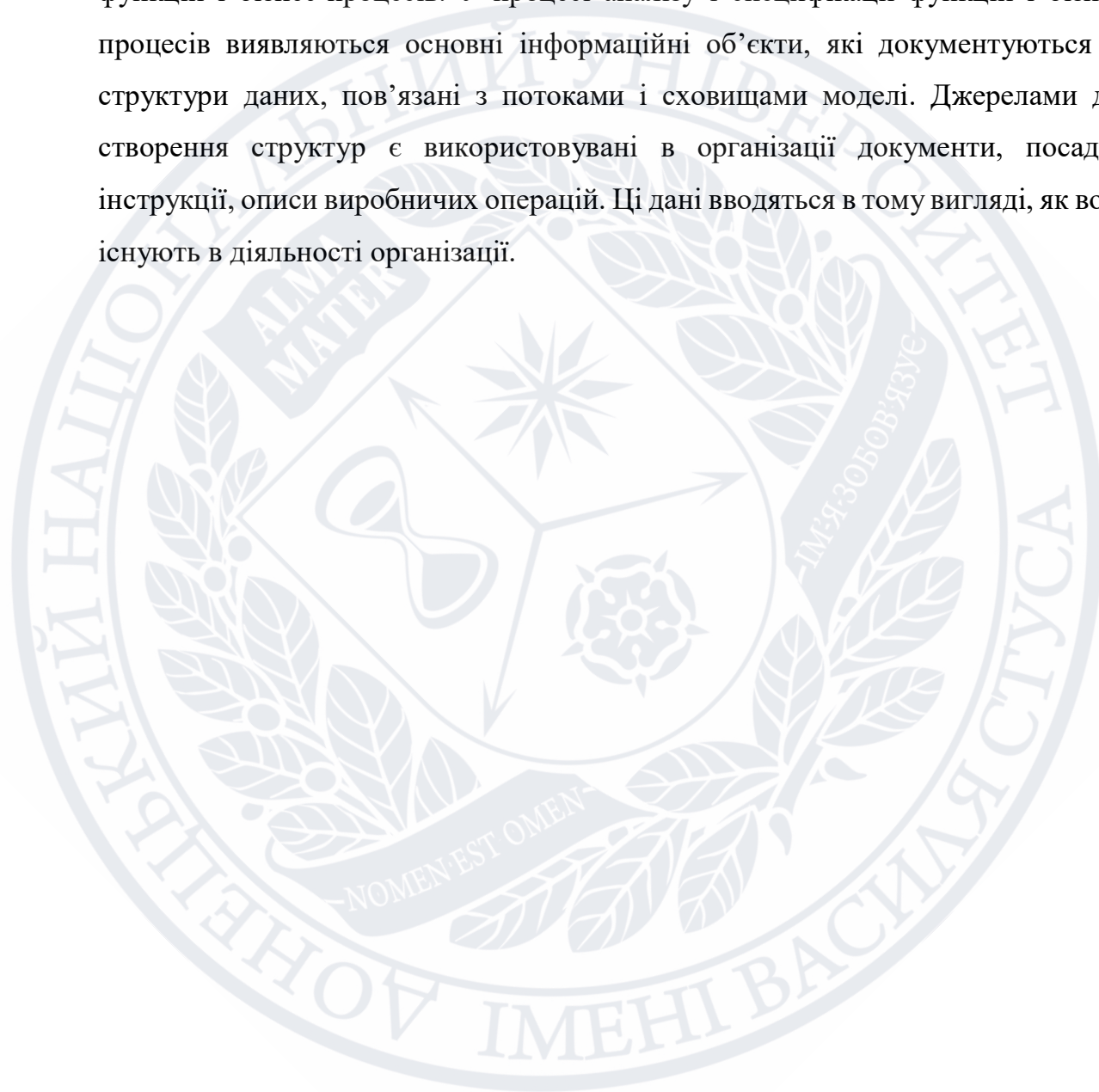
8. Розкрито вибір оптимальних компонентів інформаційної системи управління міжнародною компанією.

Для здійснення багатокритеріального вибору інтегрується програма експертного вибору. Вихідними даними для програми експертного вибору служать кількість і назви об'єктів порівняння, кількість і назви критеріїв порівняння, фактичні значення критеріїв програмного забезпечення і коефіцієнти відносної важливості для кожного критерію порівняння. В результаті обчислень програма визначає найкращий варіант інформаційної системи управління.

На підставі поданої методики вибору оптимального програмного забезпечення зразка інформаційної системи може бути обраний кращий зразок програмного (системного і прикладного) забезпечення інформаційної системи управління, архітектура, оптимальний варіант апаратно-технічних компонентів. За допомогою експертного вибору з усього набору програмного забезпечення інформаційних систем управління вибирається найкращий зразок програмного забезпечення з точки зору експертів та кращий зразок з точки зору користувачів, що призводить до оптимального вибору і оцінці програмного забезпечення і відповідно інформаційної системи управління.

9. Досліджено покращення методів формування й розвитку інформаційних систем міжнародного бізнесу для вітчизняних компаній.

Створювана інформаційна система повинна ґрунтуватися на функціях, виконуваних організацією. Тому перша створювана модель - це модель бізнес-функцій і бізнес-процесів. У процесі аналізу і специфікації функцій і бізнес-процесів виявляються основні інформаційні об'єкти, які документуються як структури даних, пов'язані з потоками і сховищами моделі. Джерелами для створення структур є використовувані в організації документи, посадові інструкції, описи виробничих операцій. Ці дані вводяться в тому вигляді, як вони існують в діяльності організації.



## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Гужва В.М., Постевой А.Г. Інформаційні системи в міжнародному бізнесі. URL. [https://www.studmed.ru/guzhva-vm-postyevoy-ag-nformacyn-sistemi-v-mzhnarodnomu-bznes\\_2b1bd8b408c.html](https://www.studmed.ru/guzhva-vm-postyevoy-ag-nformacyn-sistemi-v-mzhnarodnomu-bznes_2b1bd8b408c.html)
2. Інформаційні системи в сучасному бізнесі : навчальний посібник / В.С. Пономаренко, І. О. Золотарьова, Р. К. Бутова та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 484 с.
3. Глобальний постачальник послуг безпечного обміну фінансовим повідомленнями. URL. [https://www.swift.com/about-us/history#milestone\\_0](https://www.swift.com/about-us/history#milestone_0)
4. ПриватБанк .Перекази SWIFT. URL. <https://privatbank.ua/peverodi-swift>
5. Банківська справа . URL. <https://osvita.ua/vnz/reports/bank/20373/>
6. Використання міжнародної електронної мережі міжбанківських розрахунків SWIFT. URL. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3392>
7. Створення платіжного доручення в іноземній валюті. URL. [https://www.aval.ua/storage/files/stvorenniya-platizhnogo-doruchennya\\_1549887448.pdf](https://www.aval.ua/storage/files/stvorenniya-platizhnogo-doruchennya_1549887448.pdf)
8. MTB Банк . URL. <https://www.mtb.ua/money-transfer/item/swift>
9. UniversalBank Платіжний портал. URL. <https://www.universalbank.com.ua/swift>
10. My wallet . URL. <https://mywallet.ua/ua/blog/finansovaya-gramotnost/chto-takoe-swift/>
11. PayPal . URL. <https://www.paypal.com/ru/webapps/mpp/pay-online>
12. Perfect Money. URL. <https://perfectmoney.com/>
13. Advance cash. URL. <https://advcash.com/about/company/>
14. WebMoney Transfer. URL. <http://www.webmoney.ru/rus/information/short/index.shtml>
15. PayPal. URL. <https://www.paypal.com/ru/webapps/mpp/pay-online>
16. Skrill. URL. <https://www.skrill.com/ru/>



17. Герасимова С. В. Тенденції запровадження карткових платіжних інструментів в Україні / С. В. Герасимова, І. О. Дмитрієва // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – № 3 (15). – С. 137–140.

18. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні». URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text>

19. Правління Національного Банку України Постанова «Про затвердження Інструкції «Про безготівкові розрахунки в господарському обороті України»». URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0204500-96#Text>

20. Розвиток платіжної системи України. URL. <http://osvita.ua/vnz/reports/bank/20768/>

21. Дебет кредит Український бухгалтерський тижневик. URL. <https://dtk.com.ua/automation/kl-bank/ukr/47bank1.html>

22. Особливості розвитку ринку електронних платіжних систем в Україні. URL. [http://economyandsociety.in.ua/journals/19\\_ukr/146.pdf](http://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/146.pdf)

23. Офіційний сайт НПС «ПРОСТІР». URL. <http://prostir.gov.ua/prostir/>

24. Сучасний стан функціонування національної платіжної системи «Український платіжний ПРОСТІР». URL. [http://www.investplan.com.ua/pdf/9\\_2019/9.pdf](http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2019/9.pdf)

25. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/VKNU\\_Ekon\\_2012\\_137\\_8.pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/VKNU_Ekon_2012_137_8.pdf) Організаційно-розпорядча документація

26. ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ. URL. <file:///C:/Users/User/Downloads/102-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-228-1-10-20170906.pdf>

27. Сокол К.М. Світовий ринок інформаційних технологій в контексті глобалізації світової економіки. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2015. Вип.3. С. 78-83.

28. Інформаційні системи міжнародного бізнесу [Текст] : навч. посібник / І. В. Журавльова, Р. М. Чен ; Харківський національний економічний ун-т. - Х. : Вид. ХНЕУ, 2006. - 450 с. - Бібліогр.: с. 436-438.

29. Інформаційні системи та технології в менеджменті [Текст] : метод. вказівки для студ. ф-ту бізнесу і менеджменту / М. П. Чайковська ; Одеський національний ун-т ім. І.І.Мечникова. Інститут математики, економіки та механіки. Кафедра менеджменту та математичного моделювання ринкових процесів. - О. : [б.в.], 2005. - 46 с. - Бібліогр.: с. 39-40.

30. Практичні аспекти впровадження інформаційних систем управління на вітчизняних підприємствах / В. Святненко, І. Нетреба // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. - 2012. - Вип. 137. - С. 26-31.

31. ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ: СУТНІСТЬ, ВИДИ, ФУНКЦІЇ, ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ. URL. [http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/35806/1/7\\_28-34.pdf](http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/35806/1/7_28-34.pdf)

32. РЕІНЖИНІРИНГ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИМИ ЗМІНАМИ. URL. [https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/7312/3/ecnem\\_2013\\_10\\_27.pdf](https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/7312/3/ecnem_2013_10_27.pdf)

33. ІНФОРМАЦІЙНИЙ СЕКТОР — ОСНОВА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ. URL. <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/1429/Tyshchenko.pdf?sequence=1>

34. РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕКТОРУ У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ. URL. [http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/13265/2/Conf\\_2014v2\\_Tarasiuk\\_A-Role\\_information\\_sector\\_143-144.pdf](http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/13265/2/Conf_2014v2_Tarasiuk_A-Role_information_sector_143-144.pdf)

35. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО БІЗНЕСУ В КРАЇНАХ СВІТУ. URL. <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5640&i=1>

36. СВІТОВИЙ РИНОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ. URL. [http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/37074/1/HNPE\\_2015\\_3\\_Sokol\\_Svitovyi\\_rynok.pdf](http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/37074/1/HNPE_2015_3_Sokol_Svitovyi_rynok.pdf)

37. Інформаційне забезпечення розвитку підприємницької діяльності. URL. <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/2002>
38. СИСТЕМНЕ МИСЛЕННЯ В УПРАВЛІННІ МІЖНАРОДНИМ БІЗНЕСОМ НА ОСНОВІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ. URL. <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/65151>
39. Правила Національної платіжної системи «Український платіжний простір». URL. <https://ips.ligazakon.net/document/PB13035>
40. ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ: ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ. URL. <file:///C:/Users/User/Downloads/1708-6565657354-1-PB.pdf>
41. Кухар А.В. Аналіз міжнародних міжбанківських систем передачі інформації та здійснення платежів. Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері: VI Всеукраїнська наукова студентська конференція, м. Вінниця, 02 квітня 2021 р. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. С. 38-40.